

FRÁSÖGN

af fundi stjórnarnefndar Evrópuráðsþingsins í Strassborg 28.–29. nóvember 2019

Af hálfu Íslandsdeildar Evrópuráðsþingsins sóttu fundinn Rósa Björk Brynjólfsdóttir, formaður, og Þórhildur Sunna Ævarsdóttir, varaformaður og formaður laga- og mannréttinda-nefndar Evrópuráðsþingsins, auk Bylgju Árnadóttur, alþjóðaritara. Á dagskrá voru m.a. umbætur á fyrirkomulagi alþjóðlegra framsalsbeiðna, tengsl mannréttinda og viðskipta og hlutverk skólakerfisins í stafrænum heimi.

David Zalkaliani, utanríkisráðherra Georgíu og formaður ráðherranefndar Evrópuráðsins, kynnti áherslur georgískra stjórnvalda meðan á formennsku landsins í Evrópuráðinu stendur. Hann sagði formenskuna vera tækifæri fyrir georgísk stjórnvöld til að sýna fram á hversu mikla áherslu þau legðu á söguleg og menningarleg tengsl landsins við Evrópu. Stjórnvöld hefðu í þeim tilgangi lagt fram 500 þúsund evrur í viðbótarframlag til ýmissa verkefna Evrópuráðsins á árinu. Í forgrunni formennskutíðar Georgíumanna verður að styrkja og verja gildi Evrópuráðsins um lýðræði, mannréttindi og réttarríkið, að vekja athygli á tengslum mannréttinda og umhverfisverndar, að styrkja lýðræðið gegnum skólakerfið og menninguna og að hvetja til umbóta í dómskerfum aðildarlandanna í þágu barnaverndar og mannréttinda. Zalkaliani benti á að Georgía hefði reynslu af innleiðingu barnvænna dómstóla þar sem hagsmunir barnsins og mannréttindi væru í forgrunni. Með þessum umbótum hefði í auknum mæli tekist að gera afbrotaunglingum kleift að endurhæfa sig og aðlagast samfélaginu á ný. Rósa Björk Brynjólfsdóttir fagnaði áherslu georgískra stjórnvalda á tengsl umhverfisógnna við mannréttindi. Hún sagði tímabært að beina sjónum að því hvernig umhverfisvá hefði áhrif á stöðu mannréttindamála og öfugt. Hún spurði hvort sérstaklega yrði hugað að stöðu og réttindum barna á faraldsfæti og lýðræðisþátttöku barna. Í svari Zalkalianis kom fram að ungmenni á faraldsfæti væru sérstaklega berskjölduð fyrir ofbeldi og mansali á leið sinni til Evrópu en einnig þegar á áfangastað væri komið. Hann benti á að á dagskrá ráðherranefndarinnar væru tilmæli til aðildarríkja um umsjónarmenn fylgdarlausra barna. Aðspurður um viðhorf sitt til landa sem brytu gegn gildum og viðhorfum Evrópuráðsins sagðist Zalkaliani standa vörð um gildi ráðsins. Hann sagðist ánægður með ákvarðanir þingsins og ráðherranefndarinnar á árinu sem hefðu bundið endi á pattstöðu í deilu Evrópuráðsins og Rússa. Afstaða Georgíumanna til atakanna í Úkraínu væri óbreytt og átökin yrði að leysa á grundvelli Minsk-samningsins.

Stjórnarnefnd samþykkti ályktun um umbætur í tengslum við framsalsbeiðnir Alþjóðalögreglunnar (e. Interpol). Í ályktuninni var ítrekað mikilvægi alþjóðlegs samstarfs um löggæslu og að koma yrði í veg fyrir að glæpamenn gætu nýtt sér minna landamæraeftirlit milli Evrópulanda til að komast undan réttvísinni í heimalandi sínu eða flytja illa fengnar eignir milli landa. Nauðsynlegt væri hins vegar að standa vörð um réttindi þeirra einstaklinga sem lýst væri eftir og óskað eftir að yrðu framseldir. Til þess að finna þetta jafnvægi þyrfti að ríkja traust milli löggæslustofnana. Þessu trausti hefði verið stofnað í hættu með kröfum um framsal einstaklinga af pólitískum ástæðum. Þingið fagnaði því að margar af þeim umbótum sem Evrópuráðsþingið lagði til í ályktun sinni árið 2017 hefðu verið innleiddar. Til að mynda þyrfti nú starfshópur á vegum Alþjóðalögreglunnar að votta allar tilkynningar um eftirlýsta einstaklinga áður en þær væru sendar til löggæslustofnana aðildarríkjanna. Einnig hefði verið komið í veg fyrir að lýst væri eftir einstaklingum sem nytu alþjóðlegrar verndar sem flóttamenn. Þingið kallaði hins vegar eftir því að Alþjóðalögreglan yki gagnsæi við umfjöllun um framsalsbeiðnir.

Þórhildur Sunna Ævarsdóttir kynnti ályktun um mannréttindi og viðskipti fyrir hönd framsögumanns. Í ályktuninni var ítrekað að alþjóðleg fyrirtæki gætu í auknum mæli starfað í þágu mannréttinda, til að mynda með því að skapa störf og borga skatta. Hins vegar gætu þau

einnig stuðlað að mannréttindabrotum, t.d. með því að skapa hættulegar vinnuaðstæður, barnaþrælkun, mengun, mismunun á vinnumarkaði og eftirliti með starfsmönnum. Þórhildur Sunna benti á að Sameinuðu þjóðirnar hefðu árið 2011 samþykkt leiðbeiningar fyrir viðskiptalífið um mannréttindavernd. Aðildarríki þyrftu að endurskoða löggjöf sína og starfsferla til þess að innleiða þessar leiðbeiningar.

Í ályktun um hlutverk skólakerfisins í stafrænum heimi hvatti þingið aðildarríki Evrópuráðsins til að jafna aðstöðu borgaranna hvað varðar þekkingu á hinum stafræna heimi. Tryggja þyrfti endurmenntun kennara, bæta aðstöðu og tæknibúnað. Ör stafræn þróun krefðist þess að menntakerfið yrði endurskoðað til að gera börnum kleift að takast á við stafrænt umhverfi og tryggja öryggi sitt á netinu. Þannig yrðu þau ábyrgir stafrænir borgarar og stuðluðu að samkeppnishæfni Evrópu. Rósa Björk Brynjólfsdóttir fagnaði ályktuninni en sagðist sakna áherslu á mannréttindi borgaranna. Í ályktuninni væri mikið fjallað um þarfir vinnumarkaðarins og samkeppnishæfni samfélaga en einnig væri mikilvægt að gera ungt fólk læst á stafræna veröld. Í kjölfarið ræddi stjórnarnefnd og samþykkti einróma ályktun um fjölmiðlalæsi í nýjum veruleika fjölmiðla. Í ályktuninni kom fram að auka þyrfti hæfni ungmenna til að greina á milli skoðana og staðreynda og á milli áróðurs og upplýsinga. Þingið hvatti aðildarríkin til að auka menntun í fjölmiðlalæsi til að minnka líkurnar á að ungmenni yrðu fyrir áhrifum róttækni, hatursorðræðu og innrætingar á netinu.

Að lokum samþykkti þingið ályktun um áhrif nethagkerfisins á samfélagið. Bent var á öran vöxt viðskipta með vörur, þjónustu og upplýsingar á netinu. Þróunin hefði náð út fyrir núverandi regluverk hagkerfisins, sérstaklega hvað varðaði neytendavernd, réttindi launþega og skattlagningu. Áhrif þessa á samfélagið gætu orðið veruleg. Þingið hvatti aðildarríki Evrópuráðsins til að leitast við að tryggja almannahagsmuni umfram viðskiptahagsmuni án þess þó að kæfa nýsköpun og atvinnustarfsemi eða hindra áframhaldandi þróun neysluháttá og vinnufyrirkomulags. Sérstaklega þyrfti að tryggja atvinnuöryggi og vinnuvernd þeirra sem störfuðu í stafræna hagkerfinu.

Samhliða stjórnarnefndarfundur var einnig haldinn fundur formanna landsdeilda um stofnun sameiginlegs vettvangs Evrópuráðspingsins og ráðherranefndarinnar til að takast á við tilvik þar sem aðildarríki uppfylla ekki skuldbindingar sínar gagnvart Evrópuráðinu. Í umræðum á fundinum var áréttað að kveðið hefði verið á um stofnun slíks vettvangs í ályktun þingsins frá því í apríl 2019. Þessi nýi vettvangur kæmi ekki í stað þeirra valdheimilda sem þingið réði yfir heldur ætti að leita nýrra lausna til að hvetja aðildarlönd til umbóta þegar þess væri þörf. Fundarmenn ítrekuðu að mikilvægustu úrlausnaratriðin sneru að því hvernig ferlið yrði sett af stað og hvaða stofnanir hefðu vald til að binda endi á það. Taka þyrfti ákvörðun um hvers konar meiri hluta yrði krafist í atkvæðagreiðslu um málið í þinginu og hvort gerð yrði krafa um viðveru ákveðins lágmarksfjölda þingmanna til að fundur teldist ályktunarbær (e. quorum). Nauðsynlegt væri að ferlið hefði pólitíska vigt og yrði ekki virkjað af léttvægum orsökum en á hinn bóginn mættu kröfur um viðveru ekki vera svo strangar að stór aðildarríki gætu auðveldlega komið í veg fyrir atkvæðagreiðslu. Velt var upp ýmsum tillögum að reglum um meiri hluta og viðveru og sagðist framsögumaður skýrslunnar ætla að leggja sig fram um að finna málamiðlun milli helstu sjónarmiða og kynna hana í ályktunardrögum sínum á janúarfundi þingsins.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.assembly.coe.int.